

Møte fredag den 11. mars 2011 kl. 9

President: Dag Terje Andersen

Dagsorden (nr. 60):

1. Innstilling fra kirke-, utdannings- og forskningskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Tord Lien, Mette Hanekamhaug, Bente Thorsen, Per-Willy Amundsen og Solveig Horne om bruk av hijab i barneskolen
(Innst. 232 S (2010–2011), jf. Dokument 8:51 S (2010–2011))
2. Innstilling fra kirke-, utdannings- og forskningskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Dagrun Eriksen, Kjell Ingolf Ropstad, Geir Jørgen Bekkevold og Rigmor Andersen Eide om innføring av mobbeombud i alle landets fylker
(Innst. 233 S (2010–2011), jf. Dokument 8:73 S (2010–2011))
3. Innstilling fra kontroll og konstitusjonskomiteen om Riksrevisjonens oppfølging av forvaltningsrevisjoner som er behandlet av Stortinget
(Innst. 187 S (2010–2011), jf. Dokument 3:1 (2010–2011))
4. Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om Riksrevisjonens undersøkelse av Integrerings- og mangfoldsdirektoratets måloppnåelse og virkemiddelbruk i arbeidet med bosetting og kvalifisering av flyktninger
(Innst. 191 S (2010–2011), jf. Dokument 3:3 (2010–2011))
5. Referat

Presidenten: Presidenten registrerer at den konstitusjonelt ansvarlige statsråden i sak nr. 1 ikke er til stede i salen, og det er en veldig spesiell situasjon. Men regjeringen er representert i salen, slik at det er anledning til å gjennomføre debatten knyttet til sak nr. 1 likevel, hvis Stortinget gir sin tilslutning til det.

Representanten Per-Kristian Foss har bedt om ordet.

Per-Kristian Foss (H) [09:01:56]: Jeg kan ikke huske at Stortinget tidligere har gjennomført debatter hvor den konstitusjonelt ansvarlige statsråd ikke har vært til stede, med unntak av der det har vært meldt sykdomsforfall.

Jeg vil gjerne be presidenten ta opp dette med statsministeren, for etter det jeg er kjent med, er det ikke sykdomsforfall som er årsaken til dette, men at partipolitiske oppdrag har gått foran det å møte i Stortinget. Det bør påtales. Jeg kan ikke huske at Stortinget har godtatt dette ved tidligere anledninger.

Presidenten: Presidenten er enig i at det er en veldig spesiell situasjon, og det var derfor presidenten åpnet med å spørre om Stortinget likevel finner det greit å behandle saken.

Det har skjedd ved noen få anledninger, når saker her i salen har gått raskere enn noen kanskje hadde forventet, at en i noen tid ved behandlingen av en sak har hatt en

annen statsråd enn den konstitusjonelt ansvarlige til stede, og at en allikevel har behandlet saken. Men dette er en veldig spesiell situasjon, og jeg synes det er helt naturlig at presidentskapet følger opp saken overfor statsministeren.

Er det likevel slik å forstå at Stortinget finner det formålstjenlig å behandle sak nr. 1, og det gjelder for så vidt også sak nr. 2, ved at regjeringen er representert i salen, men da med ikke den konstitusjonelt ansvarlige statsråd?

Representanten Øyvind Korsberg har bedt om ordet.

Øyvind Korsberg (FrP) [09:03:43]: Jeg vil bare støtte fullt ut det representanten Per-Kristian Foss ga uttrykk for her fra talerstolen. Det at en statsråd ikke møter opp i Stortinget, er veldig spesielt. Jeg er veldig usikker på om det er riktig å behandle de sakene som den ansvarlige statsråden, Kristin Halvorsen, har ansvaret for, når hun ikke er til stede i salen, og jeg foreslår at de sakene utsettes.

Presidenten: Da har det kommet forslag om å utsette de to sakene som er ført opp som nr. 1 og nr. 2 på dagens kart. Det har presidenten full forståelse for. Det var nettopp derfor han stoppet opp og ba om en vurdering av det. Hvis noen føler det riktig å konkludere med at det ikke er riktig å behandle sakene uten den konstitusjonelt ansvarlige statsråd til stede, er presidenten innstilt på å støtte det forslaget.

Vi skal da votere over forslaget fra representanten Øyvind Korsberg. Presidenten vil ikke bli overrasket om det blir en enstemmig konklusjon.

Etter at det var ringt til votering, uttalte

presidenten: Vi er klare til å gå til votering.

Da fortsetter vi behandlingen av dagsordenen.

Det er fremmet forslag om at sakene nr. 1 og 2 utsettes fordi den konstitusjonelt ansvarlige statsråd er fraværende fra salen. Det er et forslag framsatt av representanten Øyvind Korsberg, støttet av presidenten. Det blir nå bare anledning til å kommentere selve utsettelsesforslaget.

Den første som har bedt om ordet, er representanten Martin Kolberg.

Martin Kolberg (A) [09:10:18]: Slik som denne saken nå står, vil jeg anbefale at regjeringspartienes representanter stemmer for utsettelsesforslaget.

Hans Olav Syversen (KrF) [09:10:39]: Kristelig Folkeparti vil også stemme for forslaget. Jeg synes faktisk at det tjener posisjonen til ære at man nå velger å lytte til mindretallet her i salen, og jeg anser at dette også har noe med Stortingets forhold til regjeringen å gjøre.

Presidenten: Det er nettopp det det har.

Per-Kristian Foss (H) [09:11:14]: Jeg vil råde Høyres gruppe til også å stemme for forslaget om ikke å ta sakene nr. 1 og 2 opp til behandling. Det rokker ikke ved min tidligere anmodning til presidenten om å ta opp med statsministeren den mangelen på respekt for Stortinget som jeg mener den angjeldende statsråd ved fravær nå har utvist.

Presidenten: Som presidenten ga uttrykk for – og så mange representanter som nå var til stede i salen – er presidenten enig i den vurderingen. Og så vil presidenten selvfølgelig følge den anmodningen.

Er det flere som ønsker ordet til dette utsettelsesforslaget? – Det er det ikke.

Forslaget går ut på at sakene nr. 1 og 2 tas av dagens kart og føres opp til behandling i et senere møte.

Det voteres da over forslaget.

Votering:

Forslaget fra Øyvind Korsberg ble enstemmig bifalt.

Sak nr. 3 [09:12:20]

Innstilling fra kontroll og konstitusjonskomiteen om Riksrevisjonens oppfølging av forvaltningsrevisjoner som er behandlet av Stortinget (Innst. 187 S (2010–2011), jf. Dokument 3:1 (2010–2011))

Presidenten: Det foreligger ikke noe forslag til debatt-opplegg. Ber noen om ordet til sak nr. 3? – Representanten Martin Kolberg har bedt om ordet, og får det.

Martin Kolberg (A) [09:13:12] (ordfører for saken): Riksrevisjonens rapport om departementenes oppfølging av tidligere forvaltningsrevisjoner gir viktig informasjon om resultatene etter Stortingets behandling. Årets rapport omhandler oppfølging av 18 forvaltningsrevisjoner, hvorav 15 er avsluttet og tre skal følges opp videre.

På et overordnet, generelt plan er det mitt bestemte inntrykk at departementene tar de svakhetene som blir påpekt av Riksrevisjonen, på alvor og lojalt forsøker å forbedre forholdene. På samme måte forutsetter jeg at departementene setter seg grundig inn i Stortingets meninger i behandlingen av Riksrevisjonens rapporter.

Selv om en sak er avsluttet, er ikke alt nødvendigvis såre vel. Av de 15 avsluttede sakene er det opptil flere Riksrevisjonen vil følge opp, også gjennom bebudede nye undersøkelser. Dette gjelder for en bærekraftig bruk av reinbeiteressursene, hvor Riksrevisjonen mener det fremdeles ikke er etablert nødvendige rammebetingelser som gir grunnlag for en bærekraftig reindrift i Finnmark. Aktuelt for en ny undersøkelse er også Arbeids- og velferdsetatens oppfølgings- og tiltaksarbeid for prioriterte arbeidssøkergrupper hvor Riksrevisjonen vil se på effekten av de nye tiltakene og de organisatoriske endringene som er gjennomført.

I flere tilfeller vil dessuten Riksrevisjonen vurdere nye undersøkelser på bakgrunn av de årlige risikovurderingene, bl.a. Nærings- og handelsdepartementets arbeid med regelverksforenklinger og reduksjon av skjemabelastningen for næringslivet.

Tre saker vil bli fulgt opp i den løpende revisjonen. Det gjelder saksbehandlingstiden i gjeldsordningssaker, utvik-

lingen av fastsettelse av særavgifter i toll- og avgiftsetaten og utviklingen av skatteoppkrevernes innkreving og stedlige arbeidsgiverkontroll.

Riksrevisjonen velger også å følge opp tre saker – helt spesielt – videre. Det gjelder Arbeids- og velferdsetatens forvaltning av det som kalles for bilstønsordningen, Riksrevisjonens undersøkelse av bærekraftig arealplanlegging og arealdisponering og forvaltningen av kontantstøtteordningen. De tre sakene blir altså fulgt videre opp.

Når det gjelder bilstønsordningen, pekte kontroll- og konstitusjonskomiteen ved behandlingen av Dokument nr. 3:6 for 2006–2007 på flere svakheter ved ordningen som burde endres, bl.a. at det gikk for lang tid fra vedtak var fattet, til bilen faktisk ble levert, at det var alvorlig svikt i oppfølging av brukerne og ikke minst at likebehandling av brukerne måtte sikres.

I den undersøkelsen som Riksrevisjonen nå har gjort, har komiteen merket seg at det er planlagt og delvis gjennomført en rekke tiltak på bilstønsområdet. Vår vurdering er at omorganiseringen som fører til at vedtak og formidling skal samles i fem bilsentre, er fornuftig hvis den fører til nettopp det komiteen tidligere har etterspurt, kortere behandlingstid, bedre kvalitet i saksbehandlingen og økt likebehandling. Vi er, i likhet med Riksrevisjonen, positive til at det i nærmeste framtid vil bli gjennomført en kvalitetsundersøkelse som vil omhandle de mangler som er kommet fram. En samlet komité er dermed tilfreds med at Riksrevisjonen vil følge opp saken videre.

Når det gjelder Riksrevisjonens undersøkelse av bærekraftig arealplanlegging og arealdisponering, vil jeg trekke fram hva et flertall sa i Innst. S. nr. 35 for 2007–2008. Der ble det gitt uttrykk for bekymring for at de verdier og prinsipper som Stortinget legger vekt på i arealforvaltningen, ikke blir tilstrekkelig ivaretatt. Flertallet i komiteen konstaterte at arealforvaltningen hadde medført nedbygging av områder som skulle ivaretas, så som strandsonen, vassdragsbeltet, snaufjellet osv. En samlet komité har merket seg at Riksrevisjonen konstaterer at det fremdeles ikke kan dokumenteres måloppnåelse i arealforvaltningen, og at Riksrevisjonen mener det er for tidlig å vurdere om de tiltak som departementet har iverksatt, har hatt ønsket effekt. På denne bakgrunn er komiteen tilfreds med at Riksrevisjonen følger opp saken videre og imøteser mer informasjon om saken.

Riksrevisjonen har også fulgt opp forvaltningen av kontantstøtteordningen. Da saken var til behandling i kontroll- og konstitusjonskomiteen i 2007, understreket komiteen betydningen av å etablere effektive kontrollsystemer knyttet til velferdsordningene og at departementet umiddelbart satte i verk tiltak for å minimere det antallet feilutbetalinger som var avdekket. I denne oppfølgingen har vi merket oss at departementet raskt fulgte opp svakhetene både i styringsdialogen med Arbeids- og velferdsdirektoratet og gjennom brev til kommuner, bydeler og barnehager der rapporteringsplikten ble presisert. Komiteen ser imidlertid svært alvorlig på at det i brev av 22. april 2010 til departementet fra Arbeids- og velferdsdirektoratet kommer fram at manglene når det gjelder saksbehandling og kontroll av kontantstøtten, ikke har forbedret seg i noen ve-

sentlig grad. En samlet komité forutsetter derfor at departementet aktivt følger opp saken og er selvfølgelig tilfreds med at Riksrevisjonen vil gjøre det samme.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 3. (Votering, se side 2818)

Sak nr. 4 [09:20:33]

Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om Riksrevisjonens undersøkelse av Integrerings- og mangfoldsdirektoratets måloppnåelse og virkemiddelbruk i arbeidet med bosetting og kvalifisering av flyktninger (Innst. 191 S (2010–2011), jf. Dokument 3:3 (2010–2011))

Ulf Erik Knudsen (FrP) [09:21:05] (ordfører for saken): Vi skal nå behandle Riksrevisjonens undersøkelse av Integrerings- og mangfoldsdirektoratets måloppnåelse og virkemiddelbruk i arbeidet med bosetting og kvalifisering av flyktninger – Dokument 3:3 for 2010–2011.

Stortinget har flere ganger slått fast at flyktninger skal bosettes raskt. Målet er at enslige mindreårige skal bosettes innen tre måneder, og at flyktninger for øvrig skal bosettes innen seks måneder. Siden 2007 har antall flyktninger som skal bosettes i norske kommuner, økt betydelig, og en økende andel av flyktingene er enslige mindreårige.

Det er i utgangspunktet kommunene selv som velger om de vil bosette flyktninger. Bosetting av flyktninger er regulert av samarbeidsavtalen mellom staten og KS. Bosetting av flyktninger er en av Integrerings- og mangfoldsdirektoratets, IMDi, viktigste oppgaver. Gjennom introduksjonsloven er kommunene pålagt å tilby de bosatte flyktingene et introduksjonsprogram. Hensikten med programmet er å styrke nyankomne innvandreres mulighet for deltakelse i yrkes- og samfunnslivet og deres økonomiske selvstendighet.

Integreringsområdet har store økonomiske kostnader. De totale statlige bevilgningene på området integrering og mangfold var i 2009 5,3 mrd. kr.

Hvordan står det så til på dette feltet?

Det er en samlet komité som påpeker at resultatene ikke er tilfredsstillende. Blant forholdene som påpekes, er følgende:

- Stortinget har forutsatt at flyktninger skal bosettes innen seks måneder etter vedtak om opphold. Resultatkravet i tildelingsbrevet er 90 pst. Undersøkelsen viser at i 2009 ble 77 pst. av flyktingene bosatt innen seks måneder. Resultatet for 2009 er likevel bedre enn i 2008, da 68 pst. ble bosatt innen fristen. Dog bør det påpekes at undersøkelsen viser at gjennomsnittlig bosettingstid er redusert fra 2008 til 2009, men det er mulig å redusere bosettingstiden ytterligere.
- Mangelen på egnede boliger til flyktingene hindrer bosetting. Dette har vært en utfordring i lang tid. Videre går det frem av undersøkelsen at en del kommuner har liten kapasitet til å sette seg inn i de ulike

ordningene for støtte til bolig. Det ser åpenbart ut til å være et behov for en tettere oppfølging av kommunenes arbeid med å skaffe boliger til flyktingene.

- Når det gjelder norskopplæringen, er resultatkravet i tildelingsbrevet at 90 pst. av dem som har rett og/eller plikt til opplæring i norsk og samfunnskunnskap, skal begynne opplæringen innen ett år etter ankomst til Norge. Rapporteringen for 2009 viser at 72 pst. begynte opplæringen innen ett år, noe som er en økning fra svake 65 pst. i 2008.

Komiteen merker seg at det går frem av undersøkelsen at mange små kommuner har problemer med å tilby opplæring i samfunnskunnskap på et språk som deltakerne forstår. Komiteen ser behovet for mer interkommunalt samarbeid på dette området.

Komiteen merker seg også at både IMDi og departementet i undersøkelsen har gitt uttrykk for at det er store kvalitetsforskjeller i norskopplæringen. Vi forutsetter at dette følges opp. God opplæring i norsk og samfunnskunnskap er sentralt for at flyktninger skal kunne bli selvhjulpne i det norske samfunnet.

Komiteen påpeker videre:

- 44 pst. av deltakerne i introduksjonsprogram gikk over i arbeid eller utdanning etter endt program i 2009. Dette er en nedgang på 9 prosentpoeng fra 2008. Resultatkravet i tildelingsbrevet er 65 pst.

Vi må understreke behovet for at de som kommer til landet, blir aktive deltakere i samfunnet gjennom utdanning og jobb. Vi mener at fokuseringen på dette må styrkes. Komiteen mener det er svært viktig at flyktingene blir mest mulig selvhjulpne og uavhengige av økonomisk sosialhjelp. Komiteen ser her behovet for et godt samarbeid mellom IMDi, kommunene og Nav, herunder at tiltak fra Nav og andre arbeidsrettede tiltak bør benyttes i større grad i mange kommuner.

Jeg nevnte innledningsvis at enslige mindreårige er en økende gruppe innen dette feltet. Måloppnåelsen for bosetting av enslige mindreårige flyktninger har vært svak i flere år. Undersøkelsen viser at IMDi er langt unna målet om rask bosetting av denne gruppen. I 2009 ble 27 pst. av de enslige mindreårige bosatt innen kravet på tre måneder. Dette er en nedgang fra 2008, da man nådde 34 pst., og svært langt unna resultatkravet i tildelingsbrevet på 90 pst. Her er det åpenbart mye å hente.

Komiteen har også i andre sammenhenger satt søkelys på forholdene for enslige mindreårige flyktninger, bl.a. i Innst. 138 S for 2010–2011, som det er sitert fra i våre merknader.

For å oppsummere er man et godt stykke unna mål i mange sider av integreringspolitikken. Og da kan man selvfølgelig stille seg spørsmål om dette skyldes at man gjør en for dårlig jobb, ikke får til samarbeidet med de andre aktørene godt nok, om det er systemfeil – eller om det er slik at resultatkravene til IMDi kanskje ikke er realistiske. Dette drøftes både i rapporten og i komiteens merknader. Departementet uttaler i sin kommentar til rapporten at de er opptatt av dette spørsmålet og vil vurdere det fortløpende. Komiteen er tilfreds med dette.

Statsråd Tora Aasland [09:27:00]: Riksrevisjonens rapport er selvsagt et viktig bidrag til forbedringer i integreringsarbeidet. Jeg har merket meg de synspunktene som komiteen har fremmet, og som nå også ble framført fra talerstolen av representanten.

Jeg må, til tross for at målene ikke er nådd, berømme både kommunene og IMDi for at så mange flyktninger har blitt bosatt i en periode med sterk vekst i antallet som har fått vedtak om opphold, og som skal bosettes.

IMDi står overfor store utfordringer når det gjelder å få bosatt flyktninger innenfor de mål som er satt. Dette gjelder særlig – som også representanten var inne på – de enslige mindreårige. Vi er alle enige om at for å få en bedre måloppnåelse må kommunene rett og slett bosette raskere enn i dag.

Regjeringen har grepet fatt i utfordringen, foreløpig gjennom følgende:

- Det planlegges et pilotprosjekt med direkteplassering av enslige mindreårige i alderen 15–16 år i noen utvalgte kommuner som har erfaring i dette arbeidet.
- IMDi prøver ut raskere og jevnere bosetting over året, etter avtale med utvalgte kommuner.
- Integreringstilskuddet er styrket for enslige voksne og enslige mindreårige flyktninger.

Et annet forslag til tiltak er nå ute på høring, og jeg har lyst til å nevne det i forbindelse med denne saken. Tanken er at det skal være størst mulig grad av frivillighet blant kommunene når man bestemmer seg for å ta imot og bosette flyktninger. Man har allerede et godt samarbeid med fylkesmannen, som har ansvaret for de angjeldende kommunene i hvert fylke.

Det man drøfter i det forslaget som nå er på høring, er om man skal gi fylkesmannen en tilvisningsrett, slik at det kan settes enda mer og klarere makt bak noen av de endelige beslutningene. Dette er det svært delte meninger om, og regjeringen håper at høringsuttalelsene og høringsrunden vil gi oss et godt grunnlag for å fatte en beslutning om dette – i godt samspill og samarbeid med KS.

Når det gjelder opplæring i norsk og samfunnskunnskap, peker også her representanten på noen utfordringer. Det avholdes årlige møter for gjensidig erfaringsutveksling, formidling av kunnskap og drøfting av resultater til avsluttende prøve i norsk. Dette gjøres bl.a. av Vox, som på oppdrag fra Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet har både det faglige og det pedagogiske ansvaret her. Vi er også opptatt av kvaliteten i opplæringen. Med dette opplegget vil rektorene få mulighet til å vurdere egne resultater opp mot gjennomsnittet for landet og for regionen. Disse møtene er et viktig kontaktpunkt, som forhåpentligvis også er med på både å øke interessen og bedre kvaliteten.

I tillegg sendte direktoratet, IMDi, høsten 2010 brev til ordfører og rådmann i alle kommuner med resultatene av norskprøvene.

Så er vi alle enige om at det skal være en raskest mulig bosetting for å få en rask overgang til arbeid eller utdanning etter at man har gjennomført introduksjonsprogrammet. Her vet vi at det er store variasjoner. En utfordring med denne ordningen er selvfølgelig at enkelte grup-

per fra noen land gjør det vesentlig dårligere enn andre. Dette gjelder f.eks. kvinner fra Afghanistan, Somalia og Irak. Derfor har vi satt i gang et forskningsprosjekt om introduksjonsprogram for dem som har store omsorgsoppgaver og lav utdanning. Vi får en rapport om dette fra forskningsstiftelsen Fafo i april i år.

Vi er enige om at gode introduksjonsprogrammer er lønnsomme for kommunene og må ses på som en god investering. Derfor er det slik at kommuner som greier å heve resultatene for grupper som i dag kommer dårlig ut, vil oppleve at flere går ut i arbeid eller videre utdanning og blir skattebetalere til kommunen. De blir derfor en god ressurs for kommunen.

På oppdrag for IMDi gjennomfører man nå en analyse av resultatoppnåelse i introduksjonsprogrammet for nyankomne innvandrere. Dette prosjektet foregår i samarbeid med Nav og KS. Formålet med denne analysen er å framskaffe kunnskap om hvilke forhold som kan påvirke resultatoppnåelse i introduksjonsprogrammet.

Så vil jeg også meddele at datakvaliteten er blitt betydelig bedre etter Riksrevisjonens gjennomgang av IMDi. Dels har IMDi gjort forbedringer i registeret, og dels har kommunene økt bruken av registeret.

Med disse kommentarene vil jeg avslutningsvis bare si at en god kvalitet på integreringsarbeidet, inklusiv en rask bosetting, er en investering i en god framtid for enhver kommune og enhver person det gjelder. Departementet vil selvsagt følge opp Riksrevisjonens anbefalinger i sitt videre arbeid.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 4. (Votering, se nedenfor)

Etter at det var ringt til votering, uttalte **presidenten:** Da er vi klare til å gå til votering i sakene nr. 3 og 4.

Votering i sak nr. 3

Komiteen hadde innstilt:

Dokument nr. 3:1 (2010–2011) – om Riksrevisjonens oppfølging av forvaltningsrevisjoner som er behandlet av Stortinget – vedlegges protokollen.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 4

Komiteen hadde innstilt:

Dokument 3:3 (2010–2011) – Riksrevisjonens undersøkelse av Integrerings- og mangfoldsdirektoratets mål-

oppnåelse og virkemiddelbruk i arbeidet med bosetting og kvalifisering av flyktninger – vedlegges protokollen.

S a k n r. 5 [09:40:35]

Referat

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Det foreligger ikke noe referat. Dermed er dagens kart ferdigbehandlet.

Forlanger noen ordet før møtet heves? – Møtet er hevet.

Møtet hevet kl. 09.41.
